

Indholdsfortegnelse

Tour d'Europa.....	3
EU's historie.....	4
EU's institutioner.....	8
Danmarks fire undtagelser.....	12
Energi og klima.....	14
EU i verden.....	15
Immigration.....	16
Interkulturel dialog.....	17

Tour d'Europa

EU-politik udgør en stor del af dansk politik og de beslutninger, der træffes i EU påvirker i høj grad danskernes hverdag. Det er derfor vigtigt at vide noget om, hvad EU står for og hvordan det fungerer. EU er ikke kun besværlige beslutningsprocedurer, men med til at forme den verden vi er en del af og denne pjece beskriver en række vigtige politikområder, der bør diskuteres, så viden træder i stedet for myter. Ud over en grundlæggende indføring i EU's historie og institutioner vil pjecen tage fat på nogle af de politikområder, EU beskæftiger sig med. Emnerne i pjecen er "Energiklima", "EU i verden", "Immigration", "Interkulturel dialog" samt en beskrivelse af Danmarks fire EU-undtagelser.

I perioden 1. - 11. september 2008 afholder Europabevægelsen i samarbejde med Europa-Parlamentet Europa-seminarer på en række forskellige typer uddannelsesinstitutioner i hele Danmark. Målet er at give de studerende en større politisk viden om EU. Vi vil bringe EU i øjenhøjde og vise, at EU ikke er abstrakt og fjernt, men har betydning for de fleste danskere på en lang række områder. Hvert seminar afsluttes med en paneldebat med politikere fra forskellige politiske partier og niveauer samt en række interesseorganisationer.

EU's historie

EU har gennem 50 år udviklet sig til et politisk og økonomisk samarbejde mellem 27 europæiske lande. Et samarbejde, der omfatter en lang række områder; lige fra konkurrencelovgivning, transport og miljø til terrorbekæmpelse. Gennem årene har samarbejdet udviklet sig både i dybden, dvs. at samarbejdet omfatter flere områder, og i bredden, dvs. at flere lande er kommet med. EU er i dag verdens mest omfattende politiske og økonomiske samarbejde mellem selvstændige stater.

1945-1958: Aldrig mere krig! - begyndelsen på samarbejdet

"Aldrig igen!" sagde lederne og befolkningerne i de europæiske lande, efter rædslerne under 2. Verdenskrig. For at sikre fred, stabilitet og økonomisk vækst opstod der efter krigen idéer om et tæt og forpligtende samarbejde mellem de tidligere krigsførende lande. Den 9. maj 1950 præsenterede Frankrigs udenrigsminister, Robert Schuman, et forslag om Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab – forløberen for det EU, vi kender i dag. Forslaget udsprang af et ønske om fælles kontrol med de industrier, som havde gjort det militære oprustningskapløb muligt før og under krigen. Via fælles kontrol med de tunge industrier ville krig mellem landene blive umuligt. Seks europæiske lande; Frankrig, Italien, Vesttyskland og Benelux-landene (Holland, Belgien og Luxembourg) underskrev i 1951 Traktaten om Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab. Det blev startskuddet til en omfattende europæisk integrationsproces.

Rom-traktaten fra 1957 udvidede samarbejdet mellem Kul- og Stålfællesskabets medlemmer. Nye industriområder kom med i samarbejdet - f.eks. EURATOM-traktaten, der fastlagde, hvordan fredelig udnyttelse af atomenergi skulle sikres. Desuden udvikledes "Det Europæiske Økonomiske Fællesskab" (EØF) eller "Fællesmarkedet", hvis mål var at sikre fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, personer og kapital. Toldafgifter mellem landene blev afskaffet og en fælles landbrugspolitik blev gennemført for at sikre et levedygtigt og produktivt europæisk landbrug.

1959-1972: Kold krig og økonomisk vækst

I denne periode var den kolde krig på sit højeste. Berlin-muren blev bygget, Cuba-krisen fandt sted og Vietnam-krigen rasede. Økonomisk var det en god periode for EF, hvor den internationale handel steg. Politisk var der dog nogle problemer i samarbejdet. Frankrigs præsident Charles de Gaulle udeblev i en periode fra møderne i protest mod, at EF på flere områder skulle gå fra enstemmighed til flertalsafgørelser.

I 1960 opstod et konkurrerende økonomisk fællesskab i Europa – EFTA (European Free Trade Association). Dette samarbejde var fokuseret på handel, men havde ikke de samme mål om politisk integration som EU. Indtil sit medlemskab af EU i 1973 var Danmark medlem af EFTA. På dette tidspunkt gik flere andre EFTA-lande med i EF og EFTA-samarbejdet består i dag kun af Norge, Island og Liechtenstein.

1973-1985: EF udvides - Danmark kommer med

Danmark, Irland og Storbritannien kom med i EU 1. januar 1973. Fællesskabet kom således op på ni medlemmer. De sidste højreorienterede diktaturer i Europa blev væltet med Salazar-regimets fald i Portugal i 1974 og general Francos død i Spanien i 1975. I 1981 blev Grækenland det tiende medlem af EU, og Spanien og Portugal fulgte fem år senere.

Perioden var præget af økonomisk tilbagegang. Sammenslutningen af olieproducerende lande (OPEC) valgte i 1973 at hæve priserne på olie drastisk. Den efterfølgende energikrise skabte økonomiske problemer i Europa såvel som andre steder i verden og det medførte stor arbejdsløshed. Gennem EU's regionalpolitik blev der derfor afsat store beløb til at skabe arbejdspladser, infrastruktur og udvikling i de fattigere områder. EU-landene begyndte et valutasamarbejde for at forhindre for store udsving mellem deres valutaer og for at øge samhandelen. I 1979 kunne EU-borgerne for første gang vælge Europa-Parlamentets medlemmer direkte. Parlamentet fik mere selvstændighed, men formelt set ikke mere indflydelse før 1986.

1986-1991: En periode med omvæltninger - Berlin-murens fald

I 1986 blev Den Europæiske Fællesakt underskrevet. Denne traktat dannede grundlag for et omfattende seksårigt program, der skulle få handelen til at flyde frit over EU's grænser. Dermed blev "det indre marked", som havde været planlagt siden Rom-traktaten i 1957, for alvor skabt. Samtidig fik det direkte valgte Europa-Parlament mere indflydelse. Den Europæiske Fællesakt trådte i kraft i Danmark 1. juli 1987. Berlin-murens fald den 9. november 1989 medførte store politiske omvæltninger; grænsen mellem Øst- og Vesttyskland blev åbnet for første gang i 28 år, og kort efter blev de to lande genforenet.

1992-2004: De fire friheder - og så blev der 25

Med kommunismens sammenbrud i Central- og Østeuropa kom europæerne tættere på hinanden. Et af fokusområderne i 1990'erne var ØMU'en – den økonomiske monetære union. Der blev skabt en fælles pengepolitik gennem Den Europæiske Centralbank og euroen blev indført som fælles mønt i elleve lande i 1999. 1990'erne blev et årti, hvor flere nye traktater så dagens lys, nemlig Maastricht-traktaten - også kaldet Traktaten om Den Europæiske Union - i 1992, Amsterdam-traktaten i 1997 og Nice-traktaten i 2000.

Danmark stemte nej til Maastricht-traktaten. Det førte til Edinburgh-aftalen og Danmarks fire EU-undtagelser, som næste afsnit handler om.

Nye emner som miljøbeskyttelse og samarbejde om forsvar og sikkerhed blev inkluderet i samarbejdet i denne periode. Schengen-aftalen (efter den lille landsby i Luxembourg, hvor aftalen blev skrevet under) skulle gradvist gøre det muligt for EU's borgere at rejse gennem Europa uden at vise pas ved grænserne. Som følge af "kri-gen mod terror" efter 11. september 2001 begyndte EU-landene også at arbejde tættere sammen om at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet.

I 1995 fik EU tre nye medlemmer, Østrig, Finland og Sverige, og i 2004 blev hele ti lande fra Østeuropa medlemmer. Med 25 medlemmer og flere på vej mente mange, at tiden var inde til en ny traktat for Europa, som passede bedre til det nye og større EU. Det var en kompliceret sag for 25 lande at blive enige om, hvilken slags traktat det skulle være, og derfor blev der nedsat en forsamling (konvent) med medlemmer fra alle EU-lande til at finde en passende model.

2005 - nu: Forfatnings- og Lissabon-traktat

Konventet fremlagde en forfatningstraktat, som stats- og regeringscheferne godkendte i 2004. Med den skulle institutionerne tilpasses det udvidede EU og EU's udenrigspolitiske rolle styrkes. I juni 2005 blev forfatningstraktaten nedstemt ved folkeafstemninger i Frankrig og Holland og det gjorde den endelige godkendelse umulig, da det kræves, at alle lande siger ja. EU havde efterfølgende en periode med tænkepause, hvor det blev overvejet, hvordan man skulle komme videre. Tænkepausen bragte dog ikke samarbejdet ud af fatning – man fortsatte bl.a. som planlagt med optagelsen af Rumænien og Bulgarien i 2007.

I 2007 blev EU's stats- og regeringsledere enige om at lave dele af forfatningstraktaten om til en reformtraktat, som siden er blevet kaldt Lissabon-traktaten. Hovedformålet med den nye traktat er at sørge for, at EU's institutioner bliver gearret til, at der nu er 27 medlemmer. Et andet vigtigt mål er at skabe en udenrigsministerpost i EU og gøre optagelse af nye medlemmer muligt. Desuden vil Europa-Parlamentet få mere indflydelse, og de nationale parlamenter vil inddrages mere i EU's beslutninger. Mens de fleste lande har godkendt traktaten har Irland ved en folkeafstemning i juni 2008 stemt nej. Betydningen af dette nej er endnu uvis, men de europæiske regeringschefer har udtalt, at de stadig ønsker, at traktaten gennemføres – eventuelt med nogle irske undtagelser. Hvis alt går efter denne plan vedtages Lissabon-traktaten endeligt før Europa-Parlamentsvalget i 2009.

Tidslinje for EU's traktater og medlemslande

2009	Planlagt ikræfttræden af Lissabon-traktaten	
2007	Forslag til reform-traktat	Bulgarien, Rumænien
2005	Forfatnings-traktaten nedstemmes	
2004		Cypern, Estland, Letland, Ungarn, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien, Polen, Litauen, Malta
2000	Nice-traktaten	
1997	Amsterdam-traktaten	
1995		Østrig, Finland, Sverige
1992	Maastricht-traktaten	
1986	Den Europæiske Fælles-akt	Spanien, Portugal
1981		Grækenland
1973		Danmark, England, Irland
1957	Rom-traktaten	
1951	Traktaten om det Europæiske Kul- og Stål-fællesskab	Frankrig, Vesttyskland, Italien, Holland, Belgien, Luxemburg
Årstal	Traktater	Nye medlemmer

EU's institutioner

EU-samarbejdet tegnes af især fire institutioner: Europa-Parlamentet, Rådet for den Europæiske Union (Ministerrådet), Europa-Kommissionen og EF-Domstolen. I dette afsnit er institutionernes opbygning og opgaver beskrevet.

Europa-Parlamentet

Forløberen for Europa-Parlamentet blev oprettet i 1952 og i takt med befolkningernes krav om øget demokrati har institutionen fået mere og mere indflydelse. Medlemmerne af Europa-Parlamentet er siden 1979 blevet valgt direkte af de borgere, de repræsenterer. Disse valg finder sted hvert femte år, og der er pt. 785 medlemmer (MEP'er) fra de 27 EU-lande. Bliver Lissabon-traktaten på et tidspunkt endeligt godkendt (ratificeret), vil dette antal blive skåret ned til 750 plus formanden, heraf 13 danske medlemmer (Danmark har pt. 14 medlemmer). Knap en tredjedel af medlemmerne er kvinder, hvilket er omtrent det samme som i Folketinget. Det specielle ved Europa-Parlamentet er, at medlemmerne ikke arbejder sammen i nationale delegationer, men i politiske grupper. Det vil sige, at socialdemokraterne fra Danmark sidder sammen med socialdemokraterne fra alle de andre EU-lande og altså ikke sammen med de andre danskere.

Europa-Parlamentet har tre hovedopgaver, som er at:

1. Vedtage europæiske love på de fleste områder i samarbejde med Ministerrådet. Da medlemmerne vælges direkte af borgerne, er det med til at garantere EU-lovenes demokratiske legitimitet
2. Udøve demokratisk kontrol med alle EU-institutioner - navnlig Europa-Kommissionen. Europa-Parlamentet skal godkende de indstillede kommissærer og kan afskedige hele Europa-Kommissionen
3. Være budgetmyndighed. Europa-Parlamentet har indflydelse på størrelsen og prioriteringen af EU's midler. I sidste instans kan Europa-Parlamentet vedtage eller forkaste budgettet i sin helhed

Europa-Parlamentets hovedsæde ligger i Bruxelles, men 12 gange om året afholdes der møde i Strasbourg i Frankrig.

Rådet for Den Europæiske Union

Rådet for Den Europæiske Union, eller bare Ministerrådet, vedtager - oftest sammen med Europa-Parlamentet - EU's love. Her repræsenteres hver medlemsstat, og Ministerrådet er således talerør for medlemsstaterne. De forskellige landes ministre mødes regelmæssigt for at drøfte de forskellige områder. Ministerrådet mødes derfor i forskellige sammensætninger alt efter, hvilke spørgsmål, der er på dagsordenen. Hvis der f.eks. drøftes miljøspørgsmål, deltager alle medlemsstaternes miljøministre i mødet. Ministerrådet mødes i ni forskellige sammensætninger:

- Almindelige anliggender og eksterne forbindelser (EU's forbindelser med resten af verden)
- Økonomi og finans (ØKOFIN)
- Retlige og indre anliggender (RIA)
- Beskæftigelses-, social-, sundheds- og forbrugerpolitik
- Konkurrenceevne
- Transport, telekommunikation og energi
- Landbrug og fiskeri
- Miljø
- Uddannelse, ungdom og kultur

Ministerrådet har seks vigtige ansvarsområder, som er at:

1. Vedtage europæiske love. Dette gøres ofte sammen med Europa-Parlamentet
2. Samordne generelle økonomiske politikker hos medlemsstaterne
3. Indgå internationale aftaler mellem EU og andre stater og/eller internationale organisationer
4. Godkende EU's budget sammen med Europa-Parlamentet
5. Udforme EU's Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik (FUSP) på grundlag af de overordnede retningslinjer, som fastlægges af Det Europæiske Råd
6. Koordinere samarbejdet på det retlige område

Ansvarsområde 1 - 4 hører under "fællesskabsområdet". Det er områder, hvor medlemsstaterne har overdraget initiativet til EU. Alt det, der vedtages inden for disse områder gælder dermed i hele EU og skal indføres i alle medlemsstaterne. Det er det, man forstår ved det "overstatslige samarbejde". De sidste to ansvarsområder (5 - 6) er "mellemsstatslige" eller internationale områder. Her bliver landene enige om nogle målsætninger og tiltag, uden at det fører til egentlig lovgivning i medlemsstaterne. Sådan fungerer det også i andre internationale organisationer som NATO og FN.

Ministerrådet træffer beslutninger ved afstemning enten med enstemmighed eller med kvalificeret flertal afhængig af hvilket område, der er tale om. I forbindelse med flertalsafstemninger har hvert land et antal stemmer, som afhænger af, hvor stort landet er. De mindre lande har dog flere stemmer end deres indbyggertal umiddelbart berettiger dem til, så de store lande ikke dominerer for meget. Danmark har syv stemmer, mens de største lande har 29 stemmer ud af de i alt 345 stemmer. For at vedtage et forslag skal der være et flertal af stemmer, der skal være et flertal af lande, og endelig skal de lande, der stemmer for forslaget udgøre et flertal af den samlede EU-befolkning. Dette system ændres med Lissabon-traktaten (såfremt den bliver endeligt ratificeret), hvorefter beslutninger kan træffes med et såkaldt "dobbelt flertal". Det betyder, at 55 pct. af medlemslandene og 65 pct. af EU's samlede be-

folkning skal støtte et forslag før det kan vedtages. Denne procedure vil gøre det nemmere at træffe beslutninger.

Rådet for Den Europæiske Union må ikke forveksles med Det Europæiske Råd, hvor medlemsstaternes stats- og regeringschefer mødes med formanden for Europa-Kommissionen. Disse "topmøder" finder sted op til fire gange om året og handler om de overordnede EU-målsætninger.

Europa-Kommissionen

Europa-Kommissionen er EU's udøvende organ, hvilket betyder, at den står for den daglige drift af EU's politikker og programmer samt for anvendelsen af EU-midler. Europa-Kommissionen er uafhængig af de nationale regeringer og skal repræsentere og varetage EU's samlede interesser. Den fremsætter forslag til nye EU-love, som den fremlægger for Europa-Parlamentet og Ministerrådet.

Kommissærerne indstilles af deres hjemlande og godkendes af Rådet og Europa-Parlamentet. Mange er tidligere ministre, men som medlemmer af Europa-Kommissionen er de forpligtet til at varetage hele EU's interesse og må ikke tage mod instrukser fra nationale regeringer. Europa-Kommissionen handler som en samlet enhed og står til ansvar overfor Europa-Parlamentet, som kan afskedige hele Europa-Kommissionen ved at vedtage et såkaldt mistillidsvotum. Individuelle medlemmer af Europa-Kommissionen skal træde tilbage, hvis formanden (pt. José Manuel Barroso fra Portugal), anmoder om det, og de andre kommissærer er enige. Europa-Kommissionen er repræsenteret ved alle Europa-Parlamentets plenarmøder og skal her forklare og begrunde sine handlinger. Kommissionen besvarer også regelmæssigt skriftlige og mundtlige spørgsmål fra Europa-Parlamentets medlemmer.

Europa-Kommissionen beskæftiger næsten 25.000 EU-tjenestemænd, hvilket umiddelbart lyder som mange, men det er faktisk færre, end der er ansat i de fleste mellemstore kommunalforvaltninger i Europa. Europa-Kommissionens hovedsæde ligger i Bruxelles, men den har også kontorer i Luxembourg, repræsentationer i samtlige EU-lande og delegationer (ambassader) over næsten hele verden.

Europa-Kommissionen har fire hovedopgaver, som er at:

1. Fremlægge forslag til lovgivning for Europa-Parlamentet og Ministerrådet
2. Anlægge sag ved spørgsmål vedrørende traktatbrud – hvis en medlemsstat ikke overholder sine forpligtelser i henhold til EU-traktaterne
3. Anlægge sag ved spørgsmål vedrørende annullation – annullering af "ulovlige" love, der ikke er vedtaget korrekt eller mangler retsgrundlag i traktaterne
4. Anlægge sag ved spørgsmål om passivitet – mod en EU-institution, der ikke har handlet, hvor den burde

EF-Domstolen

De Europæiske Fællesskabers Domstol (EF-Domstolen) ligger i Luxembourg. EF-Domstolens opgave er at sørge for, at EU-retten fortolkes og anvendes på samme måde i alle EU-lande, så det sikres, at alle EU-borgere er lige for loven. EF-Domstolen holder f.eks. øje med, at de nationale domstole ikke træffer forskellige afgørelser om det samme EU-spørgsmål. EF-Domstolen sikrer også, at medlemsstaterne og EU-institutionerne opfylder deres forpligtelser overfor hinanden og overfor borgere og virksomheder i medlemslandene. Der blev i 1989 oprettet en "Ret i Første Instans" til at bistå EF-Domstolen med at klare det store antal sager, og dermed give borgere en bedre retsbeskyttelse. EF-Domstolen og Retten i Første Instans har hver en præsident. Siden 2003 har Vassilios Skouris fra Grækenland været præsident for EF-Domstolen, og Marc Jaeger fra Luxembourg været præsident for Retten i Første Instans siden 2007.

De fire mest almindelige typer sager er:

1. Anmodninger om præjudiciel afgørelse – dvs. ensartet fortolkning af EU-lovene
2. Søgsmål om traktatbrud – hvis en medlemsstat ikke overholder sine forpligtelser i henhold til EU-traktaterne
3. Søgsmål om annullation – annullering af "ulovlige" love, der ikke er vedtaget korrekt eller mangler retsgrundlag i traktaterne
4. Søgsmål om passivitet – mod en EU-institution, der ikke har handlet, hvor den burde

Danmarks fire undtagelser

Den 2. juni 1992 stemte et lille flertal af den danske befolkning nej til Maastricht-traktaten. Efter mange forhandlinger mellem de danske politiske partier i tiden efter afstemningen, nåede man frem til det såkaldte "nationale kompromis". Det indebar, at Danmark fik fire undtagelser – også kaldet "forbehold" – fra EU-samarbejdet. Danmark fik i december 1992 lov til at få disse fire undtagelser på et møde mellem EU's ledere i Edinburgh. Den 18. maj 1993 stemte den danske befolkning ja til "Edinburgh-aftalen", altså dansk deltagelse i det videre EU-samarbejde, men ikke på de områder, som undtagelserne omfatter. Det gælder 1) den fælles valuta; euroen, 2) forsvarssamarbejdet, 3) samarbejdet om retlige og indre anliggender samt 4) unionsborgerskabet.

Euro-undtagelsen

Den danske undtagelse over for euro-samarbejdet, er den eneste undtagelse, der siden 1993 har været til afstemning. Det skete den 28. september 2000, hvor danskerne stemte nej til at afskaffe undtagelsen. Helt konkret betyder den danske undtagelse fra euro-samarbejdet, at vi stadig bruger kroner i Danmark, mens 15 andre europæiske lande bruger den fælles europæiske valuta euroen. Et af argumenterne mod dansk deltagelse i euroen er, at Danmark vil miste sin pengepolitiske selvstændighed, og at et vigtigt nationalt symbol vil gå tabt, hvis vi ikke længere har den danske krone. Den danske valutakurs er dog bundet til euroen, og den danske rente følger samme udvikling som euroens. Danmark følger altså Den Europæiske Centralbanks beslutninger, men kan ikke være med til at træffe dem.

Forsvarsundtagelsen

Den type militære aktioner, der er mest brug for i dag, er krisestyring. Det er opgaver af enten humanitær, fredsbevarende eller fredsskabende karakter, der af og til involverer brug af militære enheder. Siden 1999 har EU arbejdet på at opbygge kapacitet til denne type opgaver, som typisk foregår under FN-mandat og som primært finder sted i EU's naboregioner. Den danske undtagelse fra det europæiske forsvarssamarbejde betyder, at Danmark hverken kan deltage i planlægningen eller udførelsen af disse opgaver, også selvom vi selv har stemt for, at der skal gøres en indsats i FN. I alt 17 gange har det danske forbehold afholdt Danmark fra at deltage i EU-operationer.

Den retlige undtagelse

Danmark deltager ikke i EU's samarbejde om retlige og indre anliggender (RIA). Området omfatter alt fra fælles visumregler og fælles politik overfor flygtninge til en fælles indsats mod grænseoverskridende kriminalitet, såsom menneskehandel og terror. Området har været højt på dagsordenen idet EU's fri bevægelighed indadtil og fælles grænser udadtil medfører et behov for samarbejde mellem landenes retlige myndigheder. I takt med at EU's retlige samarbejde styrkes, øges de negative konsekvenser af den danske undtagelse. Danmark må derfor prøve at koble sig på de tiltag EU sætter i gang og indgå sine egne aftaler – de såkaldte parallelaftaler.

Unionsborgerskabsundtagelsen

Unionsborgerskabet giver EU's borgere en række rettigheder og pligter. I 1997 blev det præciseret, at unionsborgerskabet ikke træder i stedet for det nationale borgerskab, og undtagelsen er derfor uden betydning, men kan kun afskaffes via en folkeafstemning.

Mulig afskaffelse af undtagelserne

Den nuværende regering har i regeringsgrundlaget skrevet, at de ønsker et opgør med de danske undtagelser i løbet af denne valgperiode. Det så i lang tid ud som om, der ville blive afholdt afstemninger om nogle af undtagelserne i efteråret 2008. Men efter Irland stemte nej til Lissabon-traktaten i juni 2008, er det tvivlsomt, om de danske undtagelser kommer til afstemning, før Lissabon-traktatens skæbne er afklaret.

Energi og klima

Energi og klima er to emner, der er meget fokus på i disse år. På energiområdet handler dette om forsyningssikkerheden og afhængigheden af gas og olie fra Rusland og Mellemosten. Hvad angår klimaet er verden i disse år udsat for en global opvarmning, som kan vise sig at få meget ubehagelige konsekvenser. For at komme dette problem til livs skal man mindske CO₂-udledningen, og dette gøres bl.a. ved at overgå til vedvarende energikilder, som f.eks. vindenergi.

Energi

Størstedelen af EU-landenes energiforbrug dækkes af olie og gas, hvoraf halvdelen importeres fra lande udenfor EU. Fortsætter udviklingen uændret, vil EU i 2030 skulle importere 70 pct. af den gas og olie, der forbruges. Ruslands brug af gas som pressionsmiddel mod Ukraine samt de stigende oliepriser er eksempler på, hvor vigtigt det er at mindske denne afhængighed. Som led i EU's indre marked prøver man derfor nu at liberalisere EU's marked for el og gas, så det bliver mere konkurrencedygtigt. Kommissionen har foreslået nogle reformer, der vil adskille ejerskab af forsyningsnet og salg af el for at øge konkurrencen og motivationen til at udvikle nettene. Reformene har mødt en del modstand fra nogle af EU's medlemslande og er endnu ikke vedtaget. Men bliver de vedtaget vil det betyde bedre og billigere energi til forbrugerne og vil sandsynligvis fremme brugen af vedvarende energikilder – alt sammen noget der vil stille EU i en mere gunstig og mindre afhængig situation, når det drejer sig om energi.

Klima

Beskyttelse af miljøet har været på den europæiske dagsorden siden 1970'erne. På trods heraf var det i mange år op til medlemsstaterne selv at udforme en miljøpolitik og lave love om miljøbeskyttelse. Op igennem 1990'erne fik EU større indflydelse på området og en stor del af de europæiske landes miljølovgivning vedtages i dag i EU-regi. I disse år dominerer spørgsmålene om global opvarmning og CO₂-udslip både den europæiske og den internationale miljødagsorden. EU har fremlagt en ambitiøs energi- og klimaplan, der danner forbillede for den øvrige verden, den såkaldte 20-20-20-plan. EU-landene har bl.a. forpligtet sig til at nedsætte udledningen af CO₂ med 20 pct. i 2020. Hvis de øvrige dominerende CO₂-udledere, USA, Kina, Indien og Rusland vil være med, foreslår EU at nedsætte udledningen med helt op til 30 pct. EU går dermed forrest i kampen mod global opvarmning. En anden målsætning i EU's energi- og klimaplan er, at 20 pct. af energiforsyningen i 2020 skal komme fra vedvarende energikilder. Samtidig har EU afsat store midler til forskning og udvikling på bl.a. energiområdet og kan således være med til at fremme en udvikling, der både er til gavn for miljøet og erhvervslivet. Ved at satse på vedvarende, bæredygtig energi, kan EU både forbedre forsyningssikkerheden, gøre sig mindre afhængig af energi fra lande som Rusland og lande i Mellemosten og samtidig beskytte klimaet.

EU i verden

EU spiller i stigende grad en rolle i resten af verden. Handelsmæssigt er EU verdens største marked og denne position gør, at vi eksempelvis kan kræve, at de lande vi samarbejder med, respekterer menneskerettigheder. Sikkerhedsmæssigt spiller EU også en stadig større rolle i verden. Både gennem et øget militært samarbejde med fokus på krisestyring og fredsbevaring i konfliktområder, men også gennem eksport af den europæiske model som en vej til fred og samarbejde mellem lande.

EU's indflydelsessfære

Hvor tæt EU samarbejder med stater udenfor EU afhænger af deres geografiske og politiske tilknytning til Europa. Helt overordnet kan man opdele stater udenfor EU i tre kategorier: 1) kandidatlande og potentielle kandidatlande, 2) nabolande og 3) alle andre lande. EU's indflydelse afhænger i høj grad af, hvilken gruppe et land tilhører. Hvis lande ønsker at blive medlem af EU, skal de leve op til en række økonomiske og politiske krav. Det er en lang proces, hvor den nationale lovgivning skal tilpasses EU's lovgivning. Det betyder, at EU har stor indflydelse og gennem såkaldt "blød magt" kan tilskynde udvikling af demokrati og velstand.

EU's naboregioner (f.eks. Nordafrika og Mellemøsten) har et særligt samarbejde med EU. Gennem sin naboskabspolitik fører EU forhandlinger med alle sine nabolande mod øst og syd samt et par enkelte andre nærtliggende lande. EU ønsker et tæt samarbejde med disse lande uden at det nødvendigvis ender med, at de bliver medlem af EU. Grundelementet i disse forhandlinger er, som overfor kandidatlandene, blød magt. Nabolandene får f.eks. adgang til EU's attraktive indre marked. Til gengæld skal de gennemføre demokratiske og økonomiske reformer samt øge samhandelen med hinanden. Således kan EU være med til at gøre de omkringliggende lande mere velstående og stabile til alles fordel.

Graden af indflydelse

Overfor resten af verden fører EU en mere "klassisk" udenrigspolitik. I forhold til handel optræder EU-landene i WTO som en samlet aktør. Det gør EU til en meget vigtig global spiller på handelsområdet. Sikkerhedsmæssigt prøver EU også gennem den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik at optræde samlet, men de nationale regeringer ser stadig sikkerhedspolitikken som primært et nationalt anliggende og EU har derfor ikke samme gennemslagskraft på dette område.

Overordnet kan man sige, at EU's indflydelse afhænger af, hvor meget EU kan tale "med en stemme". På de områder, hvor der er et tæt samarbejde i EU og hvor beslutninger træffes ved flertalsafgørelse, er EU mere handlekraftigt overfor resten af verden. Handel er her det bedste eksempel. Beslutninger, der kræver enstemmighed gør EU mindre handlekraftig og dermed mindre indflydelsesrig.

Immigration

Indvandrings- og asylpolitik har meget forskellige forudsætninger i de enkelte EU-lande. I lande som Tyskland, Danmark og Holland opfordrede man i 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne gæstearbejdere til at slå sig ned og tage de ledige, ofte dårligst betalte jobs i industrien. Efter oliekrisen i midten af 1970'erne lukkede landene for indvandringen. Der var udbredt skepsis over for ny indvandring af arbejdskraft, da de nye EU-lande kom til i 2004. Samtidig har de enkelte medlemslande ført hver deres politik over for flygtninge, og der er meget forskellige regler for ophold og asyl.

Europæisk indvandrings- og asylpolitik

En fælles politik på indvandrings- og asylområdet kan af flere grunde gavne EU-landene. Lidt eller intet samarbejde kan føre til et "kapløb mod bunden", hvor medlemslandene på skift strammer deres udlændingepolitik for at undgå for mange asylansøgere. Fælles minimumsstandarder vil derfor være i alles interesse. Der er desuden for få unge i EU til at bære arbejds- og ældrebyrden i samfundet, og man har brug for kvalificeret udenlandsk arbejdskraft. Derfor skal indvandringspolitikken indrettes sådan, at den ikke forhindrer den nødvendige indvandring. Også her vil samarbejde frem for konkurrence gavne medlemslandene. Endelig har man en vis forpligtelse til at tage imod mennesker, der flygter fordi de f.eks. er politisk forfulgt og et samarbejde vil her kunne hjælpe med at imødekomme denne udfordring.

Illegale flygtninge

EU er i de seneste år i stigende grad blevet udfordret mht. immigration. Den store forskel i levestandarder mellem EU og især naboerne mod syd, får stadig flere til at prøve at komme til Europa. Specielt sydeuropæiske lande som Spanien og Italien har problemer med afrikanske bådflygtninge. Da der er fri bevægelighed mellem EU-landene betyder det dog, at folk der kommer til ét EU-land, let kan tage videre til andre EU-lande. Derfor har EU siden 1990'erne forsøgt at formulere en fælles politik over for flygtninge og indvandrere. Samtidig mener de sydeuropæiske lande, at de øvrige EU-lande bør hjælpe dem med de mange bådflygtninge fra det nordlige Afrika, da EU's ydre grænser er hele EU's problem.

Der er flere måder at imødekomme immigrationsudfordringerne på. For det første kan man prøve at mindske incitamentet til at immigrere ved at forbedre forholdene i de lande, immigranterne kommer fra. Dette gøres bl.a. gennem naboskabspolitikken, hvor EU indgår handelsaftaler med landene og arbejder for økonomiske og politiske reformer. For det andet prøver man at styrke EU's ydre grænser, så færre har held med at komme ind i Europa. Dette samarbejde foregår gennem EU's grænseagentur Frontex, hvor man koordinerer medlemsstaternes grænsekontrol. Frontex' opgaver går bl.a. ud på at udarbejde risikoanalyser, hjælpe med uddannelse af nationale grænsevagter og med at koordinere fælles tilbagesendelser.

Interkulturel dialog

De europæiske lande har en lang fælles historie og kultur. Kontinentets lande har gennem indbyrdes krige, handel samt politiske og filosofiske tanker påvirket hinanden i århundreder. Disse gensidige påvirkninger gør, at man på trods af forskelligheder, kan tale om en fælles europæisk identitet, der binder os sammen. Hvis begrebet "Europa" historisk set skal give mening, er det netop ud fra denne identitet. Kontinentet er ikke som de andre defineret ud fra, at det ligger på sin egen kontinentalplade, adskilt fra andre kontinenter. Europa er i princippet bare den vestlige tap af Asien, der gennem tiden har defineret sin egen identitet – en identitet, der stammer dels fra de gamle grækere, dels fra romerrigets første samling af kontinentet og dels fra reformationen, industrialiseringen osv.

Ligheder og forskelle

De fleste europæiske sprog kommer fra den samme sprogstamme, de fleste europæere har samme religion, vi ligner hinanden og har samme grundlæggende holdninger til, hvordan vores samfund skal indrettes. På trods af de mange overordnede ligheder er der dog stadig store forskelle mellem landene. Europas historie efter 2. Verdenskrig har været præget af opdeling og fjendskab mellem øst og vest, hvilket også materielt har ført til store uligheder. Det er først for nylig efter østudvidelsen af EU, at man for alvor kan tale om, at Europa er ved at være samlet igen. Og det er første gang at en sådan samling er sket frivilligt.

Med det øgede samarbejde følger også en øget forståelse for nødvendigheden af at forstå hinanden og kommunikere med hinanden. Skal man fungere sammen i et fællesskab, er interkulturel dialog - eller dialog mellem kulturerne - vigtig. Dette gælder især i en globaliseret tidsalder, hvor begrebet europæisk kultur indeholder betydeligt mere end tidligere. Definitionen af Europa er bredere i dag, end den var under den kolde krig. Dengang var det de vesteuropæiske stater, som var synonym med Europa, men i dag indeholder opfattelsen af Europa flere nuancer, og disse nuancer skal der tages hensyn til i samarbejdet mellem landene.

EU er i sig selv netop et forum for denne dialog. Medlemsstaterne har i EU de rammer, der skal til for at sætte sig ned sammen og i fællesskab definere, hvordan de løser de problemer, de står overfor. Som led i denne dialog gøres der også meget for, at EU-borgerne lærer hinanden at kende. Der bliver således lagt vægt på, at studerende har mulighed for at tage dele af eller hele deres uddannelse på universiteter i andre EU-lande samt at de desuden kan søge arbejde i andre EU-lande.

Det er vigtigt, at den interkulturelle dialog fortsætter og udbygges, så Europas befolkninger får endnu mere glæde af hinanden. Samtidig er det vigtigt, at vi ikke lukker døren for de europæiske lande, der endnu ikke er medlem af EU. Mens landene på Balkan og Tyrkiet er blevet lovet medlemskab, er billedet lidt mere broget, når det kommer til andre østeuropæiske lande som Moldavien og Ukraine.

